

Milan Kundera

Člověk zahrada širá

verše

Československý spisovatel

MILAN KUNDERA

*Člověk
zahrada širá*

Verše

1953

Československý

spisovatel

AŤ UŽ ZPÍVÁ, O ČEM ZPÍVÁ

*Ať už zpívá, o čem zpívá,
sebe básník zpívá.*

*Básník, jenž se přetvařuje,
červy v básních mívá.*

*Hrám své písně na klávesy
svého osudu.*

*A tak zpívám tak, jak zpívám.
Jinak nebudu.*

NA DNO LIDÍ POTÁPÍ SE

*Na dno lidí potápí se
básník potapěč.
Jenom tam, jen tam si najde
do bitev svůj meč.*

*Který básník jenom z páry
slov si kuje meč,
jeho báseň nevydrží
ani první seč.*

Ó, TEPEJ RYCHLEJI

*Ó, tepej rychleji,
srdce, můj orloji,
ať nerozezní se má polnice
až týden po boji!*

*Mé v hrudi stísněné písně,
už roztrhněte žebra má,
dříve než bude bitva
beze mne vyhraná!*

ZELEŇ MÉHO DOMOVA

VÁNOČNÍ VYZNÁNÍ

Tak to mnou cloumá:
Doma!
Úpěnlivě to slovo zní!
Ach, veď mne za našima,
hvězdo vánoční!

Zase se podél trati
vrátím.
Odkud jsem vyšel.
Sletím jak bludný pták
z mrazivých výšek.

Mí rodní! Jak jsem vám byl stále
vzdálen!
Kam jsem se to jen ztrácel, kam?
Dnes já už vím, že je to zrada,
žít v sobě jen a sám.

Podél staré trati

se vrátím.

Zasvitnou hvězdy nad rodnou chalupou.

A na uvítanou mi psi celého kraje

svůj štěkot jako zvony rozhoupou.

Tak to mnou cloumá:

Doma!

Jen kruč mne, stesku, kruč . . .

Soudruzi moji, já bez vás,

já bez vás nikdy už!

Prosinec 1949

ZELEŇ MÉHO DOMOVA

Až s tebou půjdu po prvé k lesům za Brnem,
slunko už bude padat za horu
a ozvěny dne jak ptáci po daleké cestě
usednou tiše stromům do korun.

Půjdeme pěšinou v polích,
když náhle cvrček, starý kumpán,
pozná mne a radostí se rozkřičí
a modravé kopce před námi, zvoníce jehličím,
jako dobrácké ovce počnou se k nám nesměle blížit.

„To je můj domov, srdéčko,“
řeknu zajíkávě,
„... a kdyby se ti nelíbil,
jak žebrák náhle před tebou bych byl,
neboť duše má,
srdéčko, slyš,
je spletena
jen ze stuh těchto kopců a zahrad...“

V očích mi slzy budou stát,
jazyk se mi bude motat dojetím . . .
A tehdy mne obejměš
a cvrček začne hrát
a obruč, v níž je stísněno mé srdce,
se rozletí . . .

TŘI BRAŠI U PĚTI JABLONÍ

Pod lesem šel jsem polní pěšinou.
Tráva se cákala v jezeru ranní rosy.
Od pěti jabloní, jež rájem pěnkv jsou,
zacinklo náhle cosi.
Tři braši s krumpáči tam dováděli.
Jeden z nich právě z hlíny něco zved
a v ruce se mu zatměl zrezavělý
germánský bajonet.
Stáli tam nad ním plni šprýmů,
leč jejich hlas mi mizel v křídlech vánků.
Jen to jsem zaslechl, jak řekli nejstaršímu:
„Ukaž ho doma . . . Těm svým usmrkánkům . . .“

Ten nejstarší vzal bajonet
a potěžkává v pěsti.
Však proč teď náhle křiví ret
jak od bolesti?
Můj bože, vždyť on cítí náhle,
jak železo, jež drží,

proniká řezavě a táhle
bělostnou lidskou kůží,
a ruce plny krve má
a žeberního praskotu — — —
Pozvedl bajonet a mrštil
jím dolů ke plotu.

Pak podíval se na své brachy.
Braši se na něj smáli.
A z pěti polních jabloní
pěnkavy zazpívaly.

TOHO DNE V BRNĚ

Adolfu Kroupovi

Toho dne v Brně, bylo to za poledne,
šel jsem si cestou pod tratí.
Z jednoho baráku — mohlo být tak půl jedné —
slyšel jsem dětský hlas, dětský hlas zpívati.

To bylo v neděli a do slunného vánku
kráčely ženy s kočárky.
Hokynář prodával u zeleného stánku
ovocnou zmrzlinu a polárky.

A z dálky spěchal vlak a člověku se chtělo
na lavičku někam do stínu.
Nechati odpočnout své trošku líné tělo,
nemyslet na nic, lízat zmrzlinu.

To bylo za tratí a dětský hlas tam zpíval,
kurážný dětský hlas, jako by zpíval z not,
jež narýsoval kouř na dlouhá temná zdiva:
„Poslední bitva,“ zněl, „dejme se na pochod!“

A musel jsem se náhle smát: Kluk jedna malá,
sahá mi sotva po pás u kalhot,
ale už zpívá si: „Poslední bitva vzplála,“
ale už zpívá si: „dejme se na pochod!“

Co naplat, — vzdychl jsem. Tak tedy na pochod!
Honem jsem zpevnil krok. Už žádné odpočívát!
A chtělo se mi smát, ach, smát se na život . . .
A dětský hlásek zpíval, zpíval, zpíval . . .

NE, ČERNÝ PRŮVODE

Ne, černý průvode, nemohl jsem už dál,
přes příkop, přes pole pryč jsem ti utíkal . . .

Zdaleka z kapličky zvonek, zvon vyzvání.
Hlavu jsem zabořil do trávy pod strání.

Podé mnou potůček, zpěvavý, stříbrný . . .
a já jsem náhle chtěl změnit se ve vlny,

změnit se v jejich proud a věčně nemít klid,
zem cítit pod sebou a nikdy nezemřít . . .!

Zdaleka z kapličky zvonek, zvon vyzvání:
přítelův pohřeb . . . tam . . . tam vzadu . . .
za strání . . .

STAŘENKA

Ráno se třáslo v polích za Brnem,
oblohu jak by někdo zčerstva pomodřil.
Potkal jsem stařenku, vysokým prachem šla
jak svatý František, co kráčel po moři.

Tak šla si, šla, v odění staromódním,
za šípkovými keři zvolna ztrácela se mi.
Tichounký vítr přinášel mi od ní
pach starých zásuvek voněných kdoulemi.

Rty se jí hýbaly, jako když vánek
rozchvívá tiše chmýří stýskavé.
— Ach, jak ten čas tak rychle letí,
co já tu ve své únavě!

Když já už nerozumím ani vnukovi,
samí ti pionýři . . . —
hýbou se stařence, tiše se hýbou rty,
jako když vánek rozechvívá chmýří.

— Anebo, božínku, ten hrozný nerozum,
po těchhle pětiletkách čítat čas.
Jako by život i po jednom roce
neutíkal jak d'as. —

Tak šinula se dál, za kopec k Medlánkám,
zvolna mi mizela za šípkovými keři.
Až kdesi v zátočině malý hoch,
hle, ke stařence běží.

Pod jakým plamenem že smutek roztává?
Nu, pod plamenem lásky, přece.
Chlapec už objal stařenku
a pustit se jí nechce.

Drží jí za ruku. Stařenka šťastna je náhle,
vesele cupitá s ním dále po mezi.
A náhle se jí líbí jeho rudý šátek
a náhle vůbec nic ji nemrzí.

ZAHRADNÍK

Ne, není krásnější má rodná krajina,
než když se stmívá.

Světýlka blikají, hory se vzdalují
a jenom splav, hučivý splav
si zpívá.

Tak šel jsem navečer po polích za městem
a šel jsem pořád dál; nechtělo se mi vracet.
Tam v polní zahrádce ryl ještě zahradník,
můj starý kamarád.

„Tož co, jakpak jde práce?“

„Ach, chlapče,“ povzdech si a opřel o plot rýč,
„jak vlastní děti měl jsem rád své něžné stromky,
to jejich zrání, květ a vyrůstání,
ale dnes —
dnes jaksi nemám stání.“

Kde také bráti klid,
já starý španělák,
když za horami zase granáty a plyny . . .“
A sklopil žhavý zrak a jenom ve dlani
zlobivě drtil tvrdou hrudku hlíny.

„Mé srdce, chlapče,“ povídal,
„mne vede, táhne vždycky tam,
kde lidem nejhůře je.“

A oba dobře věděli jsme kam
a oba v duchu letěli jsme tam,
tam, do Koreje.

PROCHÁZKA VYSOČINOU

Políčka, kopce, chlumpy,
dne je už nakrátko.
Co jsi to řekla?
Válka?
Neboj se, děvčátko.

Že zase
aeroplány
zatemní nebesa?
Slunko už zapadalo,
vešli jsme do lesa.

Na hlavní děla, jež ve stráni
rezaví tam a hnije,
obkročmo seděl klučina
a volal: Hyjé,
hyjé!

VÁNOCE

Stanula hvězda betlemská
nad vršky bílých stromů.
Maminko, všechny cesty dnes
za tebou vedou domů.

Sníh větrný nám s čela pryč
vše bludné, cizí smete.
Od těch, kdo zradili,
i psi se odvracejte!

Stanula hvězda betlemská
nad vršky bílých stromů.
Dnes všechny cesty, všechny dnes,
ach, všechny vedou domů.

Tam zrádcům v cizině
těžkne a padá hlava.
Dnes jejich samota
se rakví stává.

SOUKROMÁ DRAMATA

*... o míru vůbec,
o práci vůbec,
o straně vůbec —
těch vůbeczpěvů, básníku, už nech!
Mluv o lidech!*

TO NENÍ LÁSKA

Spěchal domů. Tak už toužil podělit se
s někým blízkým
o ten náklad denních bojů, o ten život bolševický.
Na dnešní den dlouho čekal.

V prudkém sporu hájil dnes
sebe i svou všechnu práci. Hle, už vzhůru utíká,
schody . . . chodba . . . Odmyká.

„Trochu pozdě,“ usmála se na něj jeho hodná žena.
Na čelo ho políbila: „Večeře je připravena.“
Posadil se ke stolu.

A myšlenky ustýskané z hlavy ven mu chtěly skočit,
vykoupat si horká čela v tůni jejích modrých očí.
Kdy se zeptá? Vždyť přece ví! Kdy se zeptá:

Tak jak dneska?

Bojoval jsi? Zvítězils?

Ona však jen švitoří si, co řek ten a tamta řekla
a že drahota je z pekla . . .

Kdy se zeptá? Copak neví? Copak celý jeho život
míjí pro ni jako ptáci za sklem okna letící?

Tak sám začal. Dvě tři věty. A ona jen roztěkaně:
„Opravdu? Nu, teď jsi doma. Teď už

na nic nemysli.“

Nemysli . . . Což doopravdy jejich životy jdou mimo
jak dvě cizí oběžnice, jež se vždycky spolu minou?

Nemysli . . . A trochu smutně podíval se na ni teď:

Světlé vlasy, modré oči: To je jeho hodná žena.

Dočera pana učitele. S kouskem lásky, s kouskem věna
usedla si do manželství jako kůzle do lenošky
u rodinných teplých kamen ohřívat si svoje nožky.

Tak se na ni smutně díval, až tu stesk mu hrdlo stisk:

„Pod tíhou dnů

já lámu se a praskám.

A ty si jen splétáš jak dlouhou punčochu
u kamen svůj život nevšímavě.

Ale to není láska!

Slyšíš!

To není láska!“

Tak to na ni v duchu volal, mlčky sedě nad talířem,
na němž ležel nedotknutý kousek masa
s trochou rýže.

Vidouc ho, jak smutně sedí, řekla jeho hodná žena:
„Já vím, já vím. Opuť mi to.

Rýže je dnes přesolená.“

MAMINKY

Podzimní pastviny, oblečené do rosy,
podzimní pastviny, mlhy se přes ně válí . . .
Vidím vás, maminky, jimž syni odrostli.
Jste náhle jako kůl, kterému stromek vzali.
Celé obrácené do minulosti,
žijete starý žal a staré radosti,
celé obrácené nazpátek,
hladíte synův starý dětský kabátek.

— Maminko, mami,
řekni mi,
kam se to stále díváš?

— A já se dívám tam,
tam, kde jsem nejšťastnější byla.
Když ty už ani nepotřebuješ,
abych ti košilku vyžehlila,
když ty už ani nechceš,

abych tě umývala
a vlásky česala
a dobrou radu dala . . .

Podzimní pastviny, oblečené do rosy,
a slunce, které z mlh se svléklo potají . . .
Ti velcí synové kabátkům odrostlí
své smutné maminky teď k sobě volají:

— Maminko, tam mne nenajdeš,
v tom vzpomínkovém háji.
Já tady vprostřed boje jsem.
Vichry mne oplétají.
Vím, že jsem na tě zapomínal.
Neznal jsem než svou práci.
Bez tebe je mi však smutno a zima.
Proto se pro tebe vracím.
Pojď se mnou, maminko,
a dívej se, kam jdu,
a nesni nazpátek,
sni se mnou,
dopředu!

LÁSKA A ŽIVOT

I

Ta slova stále sálem chví se:
Vlastnímu otci odcizil se,
on straně své se odcizil . . .

Viděl ta slova, černá křídla,
jež prudce tlukou o zdivo,
cítil ta slova na své tváři
jak jinovatku mrazivou:

— odcizil, odcizil, odcizil,
cejch, který s čela nezmizí —

„Já přece nejsem, soudruzi,“
chtěl křičet, „nejsem nepřítel!“
. . . Legitimaci na stůl dal
a potom
mlčky
šel.

Odcizil, odci-, černí ptáci
do stěn bubnovali.
Šel a všechny oči
mu uhýbaly.

Chtěl něco říci — neměl komu.
Místo lidí — stěna.
Jenom v tmavé dálce zář,
mezi zdmi se bělá tvář,
kdesi v dálce —
Zdena.

II

„Ne, láska nových lidí není
studánkou slz a lítostí.
Ne, nediv se mé přísnosti!“

Stál ve svém pokoji,
tiskl se na stěnu
a její láska, bezpečná a známá,
ta láska ztrácela se mu
jak pára pod rukama.

„Vždyť je-li náš život silnicí,
po které jdeme s praporem,
ty sběhl jsi s té silnice
a já teď sama jsem.

Odejdu od tebe . . . A snad
pomohu ti tím rozpoznat
velikost tvého zbloudění.
Až změníš se zas v bolševika,
pak . . . milý! . . .
vrať se mi!“

Zaklaply dveře, jako když kámen
do vody spadne z vysoka.
Zaklaply dveře a i ty hvězdy
odvrátily se od okna.

A viděl ve tmě tisíc očí
a všechny uhýbaly mu.
Hlavu dal do dlaní a chtěl ji
odhodit někam do stínu.

III

Vítr se přes lešení žene.
Staveniště je opuštěné,
přikryté křídlem večerním.
Jen on tam sedí
na dvou kládách
a děvče, Věra,
s ním.

„Už nesmíš, nesmíš být
jak jabloň nalomená!“
a její vlahý cit
se zalyká a sténá.

Vítr se přes lešení žene.
„Ty zase budeš kvést!“
A všude, kam ho pohladila,
ucítil v sobě ratolest.

„Já s tebou půjdu kamením i blátem,
kde vichry vichří nejdívěj!
Je-li v tvém srdci málo bolševické krve,
z mého ji dolívej!

Já tvoje křídla: zablácená
z všech trpkých trnů vytrhnu
a naše životy jak orli
poplují nad střechami dnů!“

A vítr do lešení dul,
duši jako prapor rozvinul
a vítr pleskal, vítr vál,
spoutanou duši rozpoutal.

IV

Rok zmizel v dešti prchavém.
Opadly stromy, ztuhla zem.
V blikavém světle luceren
ulice září zasněžená.
Vrací se domů unaven.
Před domem čeká — Zdena.

A její slova, jasná, přísná,
neví teď náhle kudy kam:
„Můj drahý, . . . vím už . . . vím už o všem.
Netušíš, jakou . . . radost mám . . .

Vždyť je-li náš život silnicí,
po které jdeme proti tmám,
já na té bílé silnici
tě zase potkávám!“

Stál trochu zmaten, překvapený,
sníh s šatu oprašoval.
Byl jaksi vzdálen celé scéně
a těžko hledal slova.

Rty se jí chvějí v nejistotě,
zas dávnou lásku cítí dnes:
„Smím věřit, že to bylo pro mne?
Že pro mne změnil ses?“

On měl však před očima Věru,
obličej nad ním skloněný,
a věděl: roste z její půdy,
ach, všemi svými větvemi.

A usmíval se ve svém štěstí:
„Jsou lásky, jsou,
jež vynesou
člověka ztraceného v klestí
až do výše a do vítězství.

Kdybich tu lásku
nepoznal,
utopil by mne
stud a žal
a ty bys mne tu
nepotkala.“

A padal sníh
a Zdena stála
a on se vzdaloval.

Pak vešel domů ke své Věře
(celý den spolu nebyli)
a i ty hvězdy z temna nebe
jak dobří, modří motýli,
a i ty hvězdy z temna nebe
za nimi dovnitř vstoupily.

Červenec 1951

OD OBZORU JEDNOHO
K OBZORU VŠECH

(Paul Eluard)

*Památce básníků,
kteří šli touto cestou*

Z daleké dálky píseň zněla
a o domovu vyprávěla,
nemohl steskem vydržet . . . :

„Sbohem už, básníci, dumaví červotoči
v poustevnách pustých životů!
Pro vás jsem opustil své rodné.
Sbohem! Dál nezůstanu tu!

Sbohem už, zrcadla mé poesie,
v nichž bylo každé moje ach
tak veliké, že celý vesmír
zmizel v něm jako ve vodách.

Sbohem! . . .“ a z dálky píseň zněla,
ó, já tu píseň znám:
Nechť shoří hořem, kdo chce žít
bez lidu svého sám!

II

A když se vracel do své domoviny,
zalil ho náhle stud a pocit viny.

A když pak rodné střechy uviděl,
nesměle, váhavě jen šel.

Ale v jeho čtvrti okna se otvírala všade
a ti, jež dříve míjel s ostychem,
volali na něj: Vítej, kamaráde!

Světla se rozžihala a kolem vínem ověncených zdí
přicházela mu naproti ta, které nejvíc ubližoval.

A on tam stál uprostřed náměstí
v slzách a beze slova.

III

A potom jenom koktal:

„... ruce prázdné mám...“

A potom jenom koktal:

„... čím všechno splatím vám? ...“

A potom začal volat:

„Ó vezměte můj hlas!

Snad nezrezavěl

na mé smutné věži!

Své písně na něj zpívejte!

Mně at' už nenáleží!“

POLEMICKÉ VERŠE

*Vy, které na kříž frází
by chtěli přikovat,
volejte, křičte: Člověk
je nekonečný sad!*

VY JSTE, KONSTANTINE,
NIKDY NEUVĚŘIL

Památce Konstantina Biebla

Vy jste, Konstantine, nikdy neuvěřil,
že je komunistou ten, kdo nemá lidi rád,
ti zachmuření kněží,
co zavřeli se do marxismu jako na studený hrad.

Mrazivým dechem hesel a příkazů
zhášeli plamének radosti, který se rozhoříval.
Dávali pouta básním i obrazům,
jimž příliš směle vlála hříva.

Však víte, Konstantine: znali komunismus,
jen jak zrcadlil se
v žabí tůňce jejich vlastních hlav.
Když někdo viděl v komunismu více,
hned oblékli mu úchytkářův háv.

Ale vy jste věděl, že jsou v komunismu klíče,
jimiž se tisícileté klece otvírají,
a že z těch klecí volné lidské duše
vzlétnou do netušených krajin.

O těch krajinách básník ať píše,
volal jste, Konstantine,
aby člověk nadýchal se vůně z jejich říše,
ještě než zhyne. — — —

Vy tušil jste to, Konstantine:
Nepřátelé života i poesie jedni jsou.
Kdo chtějí socialismus změnit v pouště nehostinné,
nejdřív jeho poesii kadeř oškubou.

NENÍ, SOUDRUZI,
HNED NEPŘÍTELEM TEN

Není, soudruzi, hned nepřítelem ten,
kdo s sebou vleče na zádech batoh
smutků, pochyb, zlovyků.
Možná, že ten člověk i s tím těžkým batohem
raděj než mnohý z vás dá život za republiku.

Není, soudruzi, hned individualistou ten,
kdo brouzdá rád samotěn přes lesy a sady.
Možná, že ten samotář má lidi raději
než všichni jeho karatelé dohromady.

Kritika neznamená číhat s mečem zlým
za každým krůčkem svých kamarádů.
Jinak se jejich krok stane bojácným
a oni zůstanou vzadu.

Kritika přece znamená — tak učila nás strana —
vzít svého kamaráda pod paží!

Až nebudou naše srdce tak zbytečně
a marně zraňována,
uvidíte teprv, co dokáží!

Kritika, soudruzi, znamená
vědět, že duše člověka jak příroda je širá.
Jen ten, kdo ví, že je chápán a milován,
šťasten pak žije, bojuje i zmírá.

ROZEZPÍVEJTE, BÁSNÍCI,
CELOU SVOU ŠIROKOU DUŠI

Rozezpívejte, básníci, celou svou širokou duši,
tu flétnu o tisíci klapkách,
ať už zbankrotují ti, kdož z ověččených nůží
nabízejí místo poesie stokrát ohryzaná jabka.

Je-li vaše hrud' socialistickou vírou naplněna,
zpívejte a neptejte se, co tomu říká ten či onen
kaprál umění.

To se ví, že ho jímá závrať a že sténá,
když do uší mu život příliš vichřičnatě zní.

Zpívejte! Budou se otevírat okna domů,
na zaprášených římsách počnou tančit sny.
Zpívejte, ať do srdcí lidí jak průvod lampionů
vstoupí náš život, plný, nesmírný!

Vždyť kdyby přišel boj a přišla válka,
nebude to jen pár břeškných hesel snad,
ale celého našeho života tisícibarevná vlajka,
již musí lidu básník odevzdat.

VELIKÝ POCHOD

POPRAVA V KOUNICOVÝCH KOLEJÍCH

To bylo časně ráno, ptáci ještě spali
v alejích zasklených do mlhy modravé.
Ulicí projel vůz . . . A lidé nařikali
(ach, ze sna, ze sna jen:) Kdo bude popraven?

Vypadl z auta,
a hned pažbami
do jeho zad.

Silnice, chodník
a pak do brány,
kde kvetl sad.

Vlekli ho, táhli,
bili po tváři.
Ani vzlyk. Nic.

Pod loubím větví
až tam k oltáři
z tří šibenic.

To bylo časně ráno, chýlilo se k smrtím,
ptáci se probouzeli v mlhách jeřabin
a lidé ve vilkách té něžné ranní čtvrti
své tváře tiskli si hluboko do peřin.

Nahoře provaz.
Vpředu vojáci.
Kat vedle již.

Vztyčil se náhle.
Hlavu obrací
nad střechy, výš.

„Občané!“ volá,
křičí: „Občané!
Pryč všechen žal!

Když jeden padne,
druhý povstane!
Bojujem dál!“

To bylo časně ráno, mlhy průsvitněly,
to bylo bílé ráno a ten jeho hlas
jak orel stříbrný, jenž prorval mříže cely,
plul, bušil do oken a korunami třás.
A s lidí padal strach a okna otvírali,
nad mrtvým v zahradách praporec slunce vlál,
a domy, každý práh a náměstí a sály
zpívaly, hrály: Bojujeme dál!

SLOVENSKÁ BALADA

Monice Gajdošové

Odcházel lukami, na píšťalu si hrál,
odcházel lukami, šel za obzor a dál,

do partyzánských skal šel z rodné vesnice . . .
„Maceško na stráni, řekni, zda vrátí se!“

Za nočních útoků svou družku pušku bral,
a oheň ve vlasech, vpředu vždy pádíval.

Pak přišly ústupy, sněhy a vánice . . .
„Maceško na stráni, řekni, zda vrátí se!“

Smutnýma očima dívá se maceška.
A jeho frajerka ptá se jí dodneška.

ITALSKÁ

Janu Trefulkovi

Utichly výkřiky,
rány a klení.
Starého dělníka
hodili do vězení.
Při demonstraci křičel prý
pánům do oken.
V milánské cele pokoře ho učí
už kolikátý den.
A on tam tiše leží,
oči má zavřeny
a z klecí nesvobody
vypouští ptáky — sny.

„Tam za Stalinem leťte,
sniváci, ptáci mí,
tam za Stalinem leťte,
mí ptáci ohniví!
Je v jeho dlaních všechno,
co chudák vysnil si,

ta Stalinova země
je studně našich sil.
Ej, pijte, ptáci, pijte
z hluboké studně té
a ohnivým svým peřím
pak nebe podpalte!“

Až cely otevřou se,
silnější, mladší vyjde z nich.
Z hlubiny očí zářit mu bude
paprsek oken kremelských.
Už vidím, vidím ho, jak v první řadě kráčí,
když strana zase k stávkám bubnuje,
už slyším jeho hlas ve zpěvu demonstrací:
Avanti popolo! — a znovu do boje!

BALADA Z KOREJE

Jde dívka, bloudí po kraji,
kudy šla armáda.
„Miláčku . . . chlapče! . . .“ letí hlas
a v tichu zapadá.

. . . A tam kdesi voda,
rmutná voda teče,
myje tělo mladé,
oči vybodané . . .

Do nebe trčí útesy
za němou, mrtvou vsí.
„Miláčku — “ . . . hlas zkameněl.
Našli se milenci.

Tři noci tam stála,
žalem ztuhlá skála,

potom jeho pušku
pohozenou vzala.

„Ved' mne, moje hvězdo,
zavražděná láska,
ved' mne, moje hvězdo,
cestou partyzánskou!“

Rmutná voda teče,
přes Koreu teče,
kdo smrt jiným schystal,
smrti neuteče.

SLAVNOST NÁVRATU

*Motto: Horník A. Š., žijící dlouhá léta ve Francii,
vrátil se po únoru 1948 do rodné Ostravy.*

Vozíky na lanech, vy černé čluny nebes,
kroužete, tančete v ohnivých oblacích!
Už doplul rychlovlak, už přistál do nádraží . . .
Vítej ho, Ostravo! Syn se ti navrací!

. . . A on jde pomalu jak člověk po nemoci,
šťasten se rozhlíží a nechce se mu spěchat.
Je mu, jako by nacházel ty drobné šlépěje,
které tu kdysi v dětství nechal.

„Tu stýskavici po tobě,
ten těžký kámen v srdci,
zahodím zpátky, domove,
ach, zpátky do tvých skal!“

A město zpívalo, tramvaje vyzváněly,
jasný žár koksoven na nebi plápolal.
Vozíky na lanech, ty černé čluny nebes,
pluly a tančily v ohnivých oblacích.
Ó, město zpívalo, to jeho syn se vracel!
A on si zvolna šel a cosi broukal si . . .

Tu náhle dotkla se ho píseň nenadálá.

(To asi nahoře šla mládež v ulicích.)

Písnička zdaleka, jen slabě zaznívala:

„... my chlapci ze šachet,
ostravští horníci...“

Poslouchal zasněně:

„... strana nám zamává,
z černých bud vyroste
krásnější Ostrava.
Překrásná Ostrava
v zelených ulicích,
kde budou domov mít
ostravští horníci! ...“

Utichl v dálce zpěv. Noc spouští závěsy.

A on se usmívá a on jen šeptá si:

„To je můj domov, kde jsme lehávali
u cizích vrat jak psi.

To je má rodná
krajina,
co moje srdce rozžihá
i zhasíná.

Tobě já navždycky
chci svoje ruce dát
a já tě, země má,

chci změnit na maják,
tak aby svítilas mým starým kamarádům
do světa podlého,
když stávkují a doma není
už ani kousnout do čeho,
tak aby svítilas mým starým kamarádům
do hlubin arestů,
tak aby svítilas jim
na cestu,
na cestu! . . . “

VELIKÝ POCHOD

To bylo pár dní po té velké válce.
Nad rozvalinou měst se třpytil ranní vzduch.
Z předměstských baráků dělnický průvod dal se.
Jeden dva prapory a trochu rudých stuh.

A každý z dělníků nesl si na svém těle
břemeno života, vak plný bolestí,
a staré urážky, oštěpy ohořelé,
z těch vaků trčely, kladouce dlouhý stín.

Bylo jich čím dál víc, nároží od nároží,
že každý z boháčů se třikrát křížoval . . .
. . . „Ať zhyne starý svět, ať do základů shoří
ta strašná fabrika na bolest, smrt a žal!“ . . .

A průvod šel a šel a roky za ním šly
a kdo šel proti nim, odvád byl do příkopy.
Silnice, kudy šli, jim k počtě vztyčily
své štíhlé topoly jak ověččená kopí.

A zvolna mizely ty vaky utrpení,
zpěv kolem zazníval, létali skřivani
a všichni lehce šli, jak čímsi nadnášeni
pod klenbou písniček, zvonců a volání.

Lehce jak v tanci šli a z prachu jejich stop
stavby se zvedaly a bílá města v hájích.
A starý dělník vzkřik: „Kdo vzpomíná mi hrob?
Vždyť teprv začínám! A všichni začínají!“

A průvod jde a jde, přes rokle let se vznáší
a za ním silnice, lesy i stříbro vod.
Kdo ještě nechápe? To psanci země naší
dali se na pochod! Dali se na pochod!

OBSAH

<i>Ať už zpívá, o čem zpívá</i>	5
<i>Na dno lidí potápí se</i>	6
<i>Ó, tepej rychleji</i>	7

ZELEŇ MÉHO DOMOVA

<i>Vánoční vyznání</i>	11
<i>Zeleň mého domova</i>	13
<i>Tři braši u pěti jabloní</i>	15
<i>Toho dne v Brně</i>	17
<i>Ne, černý průvode</i>	19
<i>Stařenka</i>	20
<i>Zahradník</i>	22
<i>Procházka vysočinou</i>	24
<i>Vánoce</i>	25

SOUKROMÁ DRAMATA

<i>To není láska</i>	29
<i>Maminky</i>	32
<i>Láska a život</i>	34

OD OBZORU JEDNOHO K OBZORU VŠECH

<i>I—III</i>	43
--------------	----

POLEMICKÉ VERŠE

<i>Vy jste, Konstantine, nikdy neuvěřil</i>	49
<i>Není, soudruzi, hned nepřítelem ten</i>	51
<i>Rozepívejte, básníci, celou svou širokou duši</i>	53

VELIKÝ POCHOD

<i>Poprava v Kounicových kolejích</i>	57
<i>Slovenská balada</i>	60
<i>Italská</i>	61
<i>Balada z Koreje</i>	63
<i>Slavnost návratu</i>	65
<i>Veliký pochod</i>	68

ČESKÉ BÁSNĚ

Svazek 119

MILAN KUNDERA / ČLOVĚK ZAHRADA ŠIRÁ

Vydal Československý spisovatel v Praze r. 1953. Šéfredaktor a odpovědný redaktor Ladislav Fikar. Technický redaktor Antonín Dvořák. Korigoval Edmond Konrád. Na obálce, kterou navrhl Antonín Dvořák, je použito dřevorytu Bohdana Laciny.

30 113-10, 64 109/10/52/III-2, 482. Sazba 17. 1. 1953, tisk 22. 2. 1953. PA 1,94, AA 1,17, VA 1,32. Papír 84/108, 221, 90 g. 8%. Vydání 1. Náklad 2000 výtisků. Vytiskly Brněnské knihtiskárny, n. p., provozovna 2, písmem Baskerville Linotype.

Cena brož. 30 Kčs.